

Nr 198.

Av herr **Dahlén m. fl.**, i *anledning av Kungl. Maj:ts förslag rörande inrättande av vissa tjänster vid radiumhemmet.*

Direktionen för karolinska sjukhuset har i sina anslagsäskanden för budgetåret 1954/55 begärt 18 000 kronor för ombyggnadsarbete inom *radiumhemmets röntgenterapiavdelning* för beredande av utrymme för behandlings- och manöverlokaler för en konvergens- och en pendelröntgenbestrålningssapparat samt för trenne apparater för s. k. närbestrålningss- och gränsstråleterapi. Kungl. Maj:t har i bilaga 21 till statsverkspropositionen 1954 föreslagit riksdagen anvisa dessa medel, varför bestrålningarna med de nya apparaterna skulle kunna igångsättas under loppet av sommaren 1954. Behandlingarna med konvergens- och pendelbestrålningssapparaterna är av största betydelse som komplement till den vanliga röntgenterapien, särskilt för behandling av svulster i lungor, buk, magsäck, tarmkanal och urinvägar. Närbestrålningss- och gränsstråleapparaterna är avsedda för behandling bl. a. av ytligt belägna svulster å huden eller i munhålan eller av operativt frilagda tumörer.

Hela denna röntgenbehandlingsavdelning, som skall byggas om och som tidigare utgjort för terapien outnyttjat reservutrymme, fränsett ett laboratorium för radiumhemmets 400 kV Maximar-apparat, kommer genom den föreslagna ombyggnaden att tagas i fullt bruk och omfatta tre olika behandlingslaboratorier samt rutinlaboratorium för fysiker och läkarexpedition. På klinikens övriga röntgenterapiavdelningar, vilka omfattar vardera 4 st. behandlingslaboratorier med en röntgenapparat i varje, finnes ett röntgenbiträde till varje behandlingsapparat. När strålbehandling ges, måste ett dylikt biträde oavbrutet ge akt på instrument och patient, och hon kan därför ej betjäna mer än ett laboratorium. Då nu den nya avdelningen kommer att omfatta tre laboratorier, kräves alltså oundgängligen minst ett röntgenbiträde till varje laboratorium och dessutom städningshjälp. Till avdelningen i dess nuvarande skick är knutna den för hela avdelningen ansvariga översköterskan, ett röntgenbiträde och $\frac{1}{2}$ ekonomibiträde, varför direktionen för karolinska sjukhuset äskat inrättande av ytterligare 2 röntgenbiträdesbefattningar i Ce 11 samt

1 ekonomibiträde i Ce 5 i stället för $\frac{1}{2}$ ekonomibiträde i Cg 5.

Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen inrättande av *en* av de äskade två röntgenbiträdesbefattningarna i Ce 11.

Det synes av största vikt, att de nya behandlingsapparaterna kommer i bruk så snart som möjligt, dels med hänsyn till patienterna, som har rätt att fordra behandling med bästa möjliga tillgängliga apparatur, och dels ur ekonomisk synpunkt med tanke på kapitalinvesteringen i de nämnda apparaterna, av vilka givetvis ingen bör stå outnyttjad, vilket skulle bliva fallet, om endast ett röntgenbiträde får anställas. Direktionens förslag beträffande röntgenbiträdet måste därför anses synnerligen väl grundat. Den föreslagna löneuppflyttningen för ekonomibiträdet torde dock få anstå.

Direktionen för karolinska sjukhuset har vidare i sina anslagsäskanden för budgetåret 1954/55 för *radiumhemmets isotoplaboratorium* begärt

1 fysiker i Ce 29 i stället för $\frac{1}{2}$ fysiker i Cg 26,

1 översköterska i Ce 14 i stället för $\frac{1}{2}$ sjuksköterska i Cg 12,

1 ekonomibiträde i Ce 5 i stället för $\frac{1}{2}$ ekonomibiträde i Cg 5.

Av dessa har fysikern och sjuksköterskan heltidsarbete, och deras resterande halvtidslöner bestrides medels anslag från forskningsfonder. Dessa fonder bestrider även avlöning åt en heltidsanställd ingenjör och resterande halvtidslön åt ett laboratoriebiträde, som arbetar på heltid men endast har statlig halvtidsanställning. Då de nämnda fonderna är avsedda för understöd av *cancerforskning* och arbetet på isotopavdelningen, under de 3 år laboratoriet varit i verksamhet, övergått till sjukvårdande arbete, anser de sig icke längre kunna bestrida kostnaderna för avlöningarna.

Som exempel på betydelsen av arbetet på isotopavdelningen kan anföras att beträffande *Basedowska* sjukdomen kan i avseende på diagnostiken en viktig komplettering av gängse laboratorieprov äga rum. Man kan få uppgift om diagnosen, där andra metoder slår fel. »Lokal diagnos», av värde för kirurgen som skall operera, kan ske, varigenom denne i vissa fall kan avgränsa operationen till ett betydligt mindre ingrepp än eljest skulle varit fallet.

Vad beträffar *terapien* kan anföras, att man på radiumhemmet behandlat över 300 patienter med denna åkomma med utomordentligt goda resultat.

a) I stället för operation, med flera veckors sjukhusvistelse behöver patienten endast vårdas några dagar på avdelning och kan sedan gå hem.

b) Fullständigt invalidiserade, inoperabla patienter kan bliva helt arbetsföra.

c) Denna terapiform medför alltså, att ett flertal av kirurgavdelningarnas platser kan reserveras för andra behov, och att patienterna slipper konvalescensen efter ett operativt ingrepp och fortare kan återgå i arbete. — Det är alltså en betydande nationalekonomisk vinst — och ren sjukvård. Det är ett vackert exempel på vad medicinsk forskning kan åstadkomma i vinst både för patienten och för staten, men när investeringen i denna forskningsuppgift är gjord av medel från olika fonder och föreningar, är det ej mer än rimligt, att staten sedan svarar för kostnaderna för rutinsjukvården, så att medel kan frigöras till nya forskaruppgifter.

Helt allmänt kan det tilläggas, att isotopdiagnostik och -terapi numera betraktas som nödvändiga för sjukvården, vilket framgår därav, att såväl Stockholms stad som ett flertal landsting beviljat anslag till sina sjukhus för inrättande av isotoplaboratorier. Av denna anledning har också Sveriges radiologförbund anordnat kurser i diagnostik med isotoper för sina medlemmar.

Statskontoret anför, att »innan avlöningsanslaget ytterligare tages i anspråk för laboratoriets personalkostnader, synes utredning böra verkställas angående det sätt på vilket kostnaderna för laboratoriet lämpligen skola bestridas». Departementschefen har icke funnit sig kunna biträda direktionens förslag. Någon motivering är icke anförd.

Direktionen har framhållit, vilken ständigt ökad betydelse de artificiella radioaktiva isotoperna erhållit inom medicinsk diagnostik och terapi, samt vilken kraftig ökning av verksamheten detta medfört för radiumhemmets isotoplaboratorium med dess klientel, lidande av kräft- och sköldkörtelsjukdomar. Vidare har direktionen pekat på att »samtliga ifrågavarande befattningshavare utföra heltidsarbete, som är nödvändigt för det kliniska arbetet och helt kommer det till del», d. v. s. är rent sjukvårdande. Det har under senaste år drivits en omfattande propaganda för bekämpandet av kräftsjukdomarna. Ett starkt allmänt intresse har väckts för denna kamp. Icke endast allmänheten utan även staten har kraftigt bidragit bl. a. genom att stödja Riksföreningen för kräftsjukdomarnas bekämpande, vilken förening har som huvuduppgift att understödja kräftforskning. Att förutsätta att denna och några andra smärre fonder för cancerforskning skall bestrida kostnader för direkt sjukvård på statligt sjukhus synes icke rimligt, särskilt som behoven av forskningsunderstöd från dem är oerhört stora och tillgängliga medel icke på långa vägar tillräckliga. Att i enlighet med statskontorets åsikt avvakta utredning för att avgöra på vilket sätt kostnaderna för laboratoriet skall bestridas, finner vi icke rimligt, då full klarhet råder om att de avsedda befattningshavarna fullgör arbetsuppgifter, nödvändiga för sjukvården. Det synes oss ofrånkomligt, att staten skall bestrida lönekostnaderna.

Radiumhemmet är den största och den mest kända, även internationellt sett, av Konung Gustaf V:s trenne jubileumskliniker för strålbehandling av kräftsjuka. Staten har hittills väl sörjt för att tillgodose klinikens behandlingsmöjligheter. Det synes oss av vikt, att icke heller nu något efter-sättes härvidlag.

Med åberopande av ovanstående hemställas,

att riksdagen, med ändring av Kungl. Maj:ts förslag och med anledning av direktionens för karolinska sjukhuset framställning, måtte besluta inrätta:

vid radiumhemmets röntgenavdelning:

2 röntgenbiträdesbefattningar i Ce 11;

vid radiumhemmetts isotopavdelning:
 $\frac{1}{2}$ fysiker i Cg 26,
 $\frac{1}{2}$ sjuksköterska i Cg 12,
 $\frac{1}{2}$ ekonomibiträde i Cg 5.

Stockholm den 27 januari 1954.

Olle Dahlén.

Hans Gustafsson.

Arvid Jonsson
i Skedsbygd.

Folke Kyling.